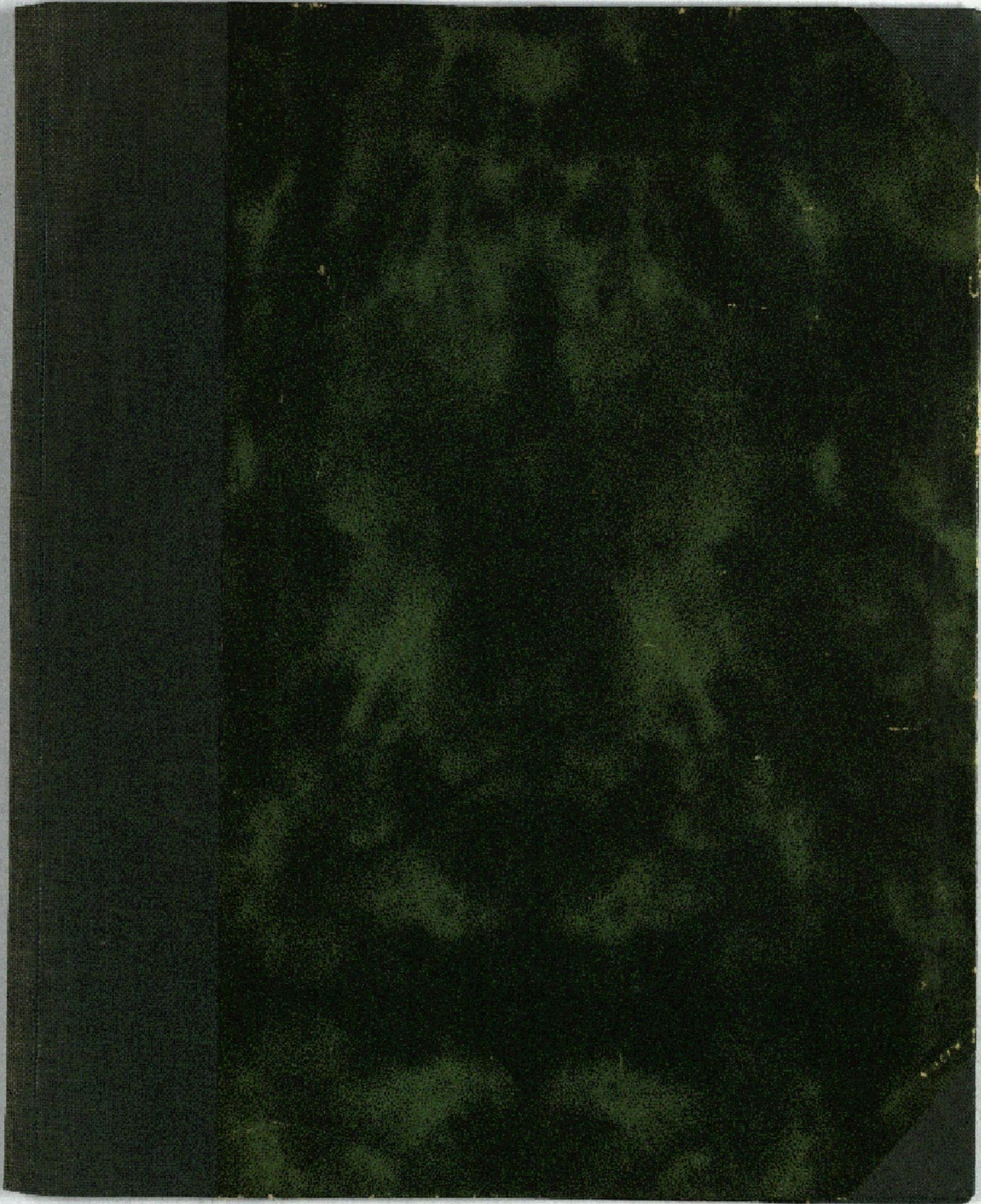

~~POSC x II 1~~

POSC p II 1.1

dp 30

Риср II 904.1

263688

ПРЕДЛОЗИ

СВЕТО-АНДРЕЙСКОЙ НАРОДНОЙ СКУПШТИНИ

О СТАНЮ СВЕШТЕНСТВА.

(Печатано трошкомъ протоврея шабач. и крагуевач.).

I.

Любезна браћо!

Мы подписани, у име свое и у име свега оста-
логъ свештенства у нашемъ отачаству, монаше-
скогъ и мирскогъ, молимо најповорније народну
скупштину, да съ драгомъ вољомъ саслуша и къ
срцу прими што ћемо овде казати.

Спаситель нашъ, Исусъ Христосъ, кадъ е у-
становио свою цркву, одма јој е приставио и ста-
рателъ, свете апостоле; а ови после себе остави-
ше епископе и свештенике. И одъ то доба еднако
трае тај чинъ у цркви и трајаће докъ е света.

Кадъ предци наши пре хиляду и више година
примише веру христову и светимъ крштенѣмъ по-
сташе чланови православне цркве, онда тимъ са-
мимъ примише и служителъ христове, као преко
нужне, да имъ врше законъ, и узеше бригу на себе,
старати се о њиновомъ уживљѣнју.

За владе славны Неманића, наши кралѣва и
царева, свештенство обоегъ реда, монашеско и
мирско, было е припознато у држави и съ расте-
ћомъ благолепношћу цркве расло е и његово од-
ликованѣ, кое се састояло у нарочитимъ правима
и благотворствима.

Падомъ србскога царства пала е и сѣйность
србске државе, све србско благородство на пољу

Косову изгибе, растури се а у позніа времена и утамани се. Туђа рука истисну србску управу и по своіой вољи поче управляти освоенѡмъ земљѡмъ преко свои людій. Народъ оставши овако осамлѣнъ и обезглавлѣнъ, тешіо се єдино спасаваюћѡмъ верѡмъ и црпео изъ нѣ наданѣ, руковођенъ своимъ духовенствомъ, коєга се нигда не одрече, ни у найтежимъ годинама искушеня. И мы се поносимо браћѡмъ своіѡмъ свештеницима, кои верно и усрдно послужише уцвилѣный народъ нашъ, не крозь десетъ и двадесетъ, него крозь више одъ четири стотине година. Они су были народу єдина подпора у лютой невољи. У нѣма є налазіѡ народъ нашъ и брата и друга и пріятеля и састрадалника. Своимъ чиномъ и званіємъ они быше народу и учителя и просветители, притѡмъ и чувари како светогъ закона нашегъ тако и миле намъ народности наше; а поврхъ свега быше добровольни мученици свое свештеничке дужности, и то све за малу, незнатну награду, какву є кадъ сиротанъ народъ дати могаѡ.

А кадъ є настало време самимъ Богомъ наменѣно, да се зло измени на болѣ; кадъ є народъ, припасавши оружѣ, дане и ноћи проводіѡ по становима, излажући се опасностима, и, што-но кажу, главу у торбу метнувши, ни тада нїє одступило одъ нѣга свештенство; него єдни идоше съ народѡмъ по становима и ту држаше бденія и молебства, други не могавши одолѣти срцу, борише се заєдно съ народѡмъ противъ непріятеля и предначише осталой браћи своіѡй, а остали при манастирима и црквама служише свету литургіѡ, држаше богомолю и обслуживаше по закону на дому заоставшій народъ. Видите, браћѡ, како свештеный чинъ, кои є за време сужанства молитвама и наданіємъ на Бога и нѣгову помоћъ тешіѡ народъ, бывшій на мукама, не отказа народу свое услуге ни у овимъ одсуднымъ тренутцима, него молитвама притицаше Богу, да обрадує и развесели срце народу, кои се рєшіѡ гинути за часный крстъ и слобѡду отачаства. А было є у исто време и други лица нашегъ чина, кои велике услуге народу нашемъ

приносише и кои по пословима народнымъ идоше у Цариградъ, у Петербуръ, у Бечъ.

Кадъ се поче разведравати надъ нашимъ ота-
частвомъ, оживела е и опетъ србска управа и Ср-
би се обрадоваше своимъ властима; а кадъ доби
наше отачаство независну унутрашню управу, па
затимъ и уставъ и устройство, онда угледа земля
правительство у пуномъ смислу. Свакомъ члану
правительства одређена е плата; свакомъ чину по
различитымъ струкама определѣна е награда изъ
касе; на свакогъ се имало призрењ, ели само онъ
нужданъ, — само не на едне манастире и њиово
братство, само не на едно мирско свештенство; дакле
само не на онай чинъ, кои е свагда у равной мери
нужданъ, па и нужнѣи него ма кои другѣи чинъ; са-
мо не на онай чинъ, кои е свагда быо съ народомъ
и у народу и кадъ други чинова ние ни было. Ма-
настири узъ парохію и своє землѣ имадоше одпре
прѣворце, те имъ радише, а одъ како дође уставъ,
изгубише манастири ту помоћ. Истина, даваше
имъ високославно правительство крозь десетъ годи-
на по двеста талира годишнѣ у име накнаде за оду-
зету помоћ у обделавању манастирски земалѣ, ал'
после усану и тай изворъ. Године 1848 дане су ма-
настирима таѣе на њина добра, и тако су манасти-
ри ограничени на приходе одъ свои парохіѣ и на
оне плодове, кое имъ доноси земля, ако е имаю
чимъ радити; но приходъ парохіѣлнѣи ние већѣи одъ
петъ до шесть хиљада гроша преко године, а за-
лаже ли та незнатна сума трошкове на польскѣи
радъ при овако поскупившимъ надницама? На по-
моћ одъ мобѣ ние рачунати; еръ мобѣ више поведе
и попѣе, него што заради. Милостинѣ пакъ, коѣ се
ово одъ неколико година путемъ писанѣе добива
одъ народа, тако е незнатна, да едѣа подмири обич-
не трошкове духовника, а манастиру или мало
што или скоро ништа не остає. Тако дакле мана-
стири су јошъ и данасъ у ономъ истомъ лошемъ
стану, у комъ су были пре поставшегъ србскогъ
правительства. Мирско свештенство како е орало,
сејало и уобште свакоѣи тежачкоѣи радъ радило подъ
Турцима, тако ради и данасъ. На то га приморава

нужда, ерѣ жива душа много треба, а парохія то-
лико не доноси. Докъ су манастири по нужди бы-
ли школа за оне, кои желе ступити у чинъ свеште-
ничкій, могло се и о манѣ трошка проћи; ал' садъ
треба ђака школовати четири године у основнымъ
разредима, четири године у гимназји и четири го-
дине у семинарији, дакле свега дванаестъ година.
Одкуда сиромасу свештенику толикій трошакъ?
Ние ли приморанъ понекадъ и преко тарифе узети?
ние ли приморанъ тужити се власти за неизданный
му бирѣ или за неплаћена свештенодѣйства? ние
ли принуђенъ мразити се съ таквимъ парохіянима?
ние ли принуђенъ тражити бира и наплату за све-
штенодѣйства и одъ сироте удовице, коя има сит-
ну децу на врату?

Но представите себи любезна браћо! како бы
то лепо и утешно было, кадъ бы се целомъ духо-
венству знала нѣгова известна годишња плата!
кадъ бы, на примеръ, окружни протоереи имали
плату равну председателѣма окружны судовъ, а
варошки свештеници равну члановима окружны су-
дова, а сеоски, кои не живе као варошки о гото-
вомъ новцу, могли бы и манѣ имати. Тако исто и
манастирима, и то повећима до 600 талира, а пома-
нѣма до 400 талира! Представите себи, како бы
то нашемъ народу мило было, кадъ бы му се каза-
ло: да одъ садъ нема ништа плаћати ни манастирима
ни мирскимъ свештеницима, ни за знаменѣ, ни за
крштенѣ, ни за венчанѣ, ни за опело, ни за три
парастоса у години, ни о славама за водицу, ни о
заветинама за литію и водицу, наипосле ни да бира
не ће давати! Духовенство бы радо и весело чи-
нило свою дужностъ, знајући за свою известну на-
граду изъ касе, и тимъ бы престале досадашнѣ распре
и парнице око наплате; престале бы и жалбе пове-
дины лица, да е свештеникъ узео више него што
пише у тарифи, и онда бы се текъ укоренила она
света любовь између свештенства као пастира на-
родны и народа као благочастиве пастве, кою Го-
сподъ нашъ Исусъ Христосъ у светомъ еванђелию
препоручуе. За то васъ у име целогъ духовенства
молимо препокорно, одзовите се овой прекой по-

треби! Наградите известномъ платомъ свое свещенство, осуђено до садъ на неизвестне приходе! Уздамо се, да не ћете и одъ садъ равнодушно гледати, како оре, сев и све тежачке послове ради онай, изъ чии руку законъ примате.

И кадъ е дао благий Богъ, те е наше драго отачаство оживело; кадъ е дао Богъ те наша земля доби свою управу; кадъ е дао Богъ те наша мила Србiя стече унутрашню независну управу; кадъ е дао Богъ те наша подмлађена домовина доби свое устройство; кадъ е дао Богъ те велике европске силе подмчише се за наша народна права; кадъ е дао Богъ, те народъ нашъ, негда сиротанъ, живевши у колибама и кућицама крвиномъ покривеныма, стече лепе куће свои доспе до приличногъ имућства, — кадъ е све то дао премилостивый Богъ, шта мислите, браћо, е ли време промислити се о сталной награди за свещенство монашеско и мирско? Кажите по души, е ли право, да само едни служители светогъ олтара божіегъ остану на старомъ хлебу према толикой скупости? и е ли лепо да само они едни проводе животъ свой у плачу и ядикованю? Судите, е ли правично, кадъ сви остали чинови у отачаству благоу, да само едино духовенство цвили као презрено и заборављено? Сетите се да су на скупштини године 1842 посланици изъ десетъ окружiя пристали были, да се свещенству одреди годишня плата. Заръ е еамимъ промисломъ уступљна та часть овой садашньої скупштини, да то пытанъ реши на задовольство, на радость и успокоенъ духовенства нашегъ у отачаству а на свою и свега благочастивогъ народа нашегъ славу и хвалу. Помислите на Бога па судите право!

У Београду 22. Декабра 1858.

Архимандритъ Романскій Сава.

Архимандритъ Раваничкiй Діонисіе.

Архимандритъ Благовештенскій Василіе.

Архимандритъ Боговађскій Григоріе.

Протопресвитери окружни:

Іованъ Павловићъ Шабачкiй.

Іосифъ Поповићъ Крушевачкiй.

Іованъ Димитрієвићъ Ягодинскій.
 Игнать Васићъ Лозничкій.
 Вукосавъ Атанасієвићъ Карановачкій
 Петаръ Протићъ Рудничкій
 Гаврило Поповићъ Ужичкій.
 Софроніє Лазаревићъ Ђупрійскій
 Милутинъ Банићъ Смедеревскій
 Іованъ Симеоновићъ Крагуевачкій.
 Милошъ Стояновићъ Гургусовачкій.
 Живоинъ Марковићъ Валѣвскій.
 Илія Новаковићъ Београдскій.
 Живадинъ Милойковићъ Алексиначкій.
 Милое Стоядиновичъ Заєчарскій.
 Димитріє Милойковићъ Неготинскій.
 Вићентиє Протићъ Пожаревачкій.

II.

Међу предлозима, кои су скупштини чинѣни, налази се еданъ и такавъ, у коме се каже: да свештеници и протоѳери наши за извршаванъ свои свештенички дужностей наплаћую одъ народа више него што е закономъ у дотичной тарифи прописано, а нарочито да то чине у онакимъ случаима, где се препона каква появи, као што се то често догађа при женидбама и удаама.

Овимъ поводомъ, а имајући и нарочите молбе свештенства изъ окружа крагуевачкогъ и пожаревачкогъ, налазимъ за уместно неке примедбе мое о овой ствари изјавити скупштини писмено, съ најпокорніомъ молбомъ да бы ихъ изволела саслушати и по зреломъ свестраномъ испиту усвоити и съ њима далѣ по надлежности поступити.

Мы смо овде скуплѣни, да свестручне тегобе народне испитамо и по могућству лека имъ потражимо. Една између овы тегоба доиста е и худо и у свему жалостно станѣ нашего отачаственогъ свештенства. Да се ово поправи, една е одъ преки потреба.

Пре свега мислимъ да бы намъ требало приступити къ томе, да дознамо колико у земљи на-

шой имамо домова, па по томъ брою да се определи сарамеранъ брой свештеника. За тимъ свакомъ свештенику да се одреди стална годишня плата, а све дужности црквене онда свештеници да одправляю не тражећи непосредно одъ народа никакве награде.

Ово бы благотворно было и за народъ и за свештенство наше, — свештеници бы се могли оставити своју „житейски попеченія“ и одали бы се единствено своме великомъ позиву да буду служители свете цркве и учителя народа, — народъ бы са духовнимъ пастирима своимъ живео увекъ у любви, никадъ међу њима не бы было заваде, и народъ бы было стадо, за кое свештеници као добри пастири душу полагају.

У садашњемъ стану свештенства нашегъ никадъ се не можемо надати овой благословеној срећи. Безъ икакве известне плате будући, свршуе свештеникъ дужности своје на срећу: ако има прихода каквогъ, има и хлеба у кући, ако нема — како да се помогне? Ето узрока за што су свештеници принуђени кадъ имъ се прилика да узимати и преко прописане тарифе. Иначе обстати не могу, сувише и за то, што имъ кодъ многе сиротинѣ пропадне и права заслуга, а биръ почешће и кодъ богаты. Отуда є и то, што они на штету благочастивости губе уваженѣ кодъ народа, кое смо свештеничкомъ чину дужни указивати.

Кадъ бы се пакъ, као што рекохъ, свештеницима определиле сталне плате, и тиме имъ се уживљѣнѣ обезбедило, могли бысмо съ пунимъ правомъ захтевати да у овомъ чину буду све само најодличнији, најодабранији и најдобродетелнији люди, и докъ то не буде за цело ће се ове трудне и свете службе примати понавѣше люди безъ довољнога знања и позива или кои другогъ занимања немају, а при томе ни узиманѣ преко закономъ одређене таксе не само не ће престати него ће се јошъ и умножити. Ђръ кадъ све, што се купує и продає а безъ чега човекъ живети не може, скаче у цени, заръ свештеникъ, коме ни трговати ни какавъ занатъ радити ниє слободно, може себе и своју породицу достојно издржавати, и децу воспитавати

при наплати по тарифи, као што е садъ заведена, и као што се на жалость съ неки страна наговешѣуе јошъ и маня? Ние ли дакле принуђенъ наплаћивати се преко уредбе?

Да е свештенству болѣ наплаћивати се по садашњой тарифи, оно не бы тражило сталне плате; и кадъ се свыма служительима и чиновницима земальскимъ, па и учительима по малымъ школама нашла плата одъ народа, заръ се не може наћи и за свештенике, безъ кои народъ не може быти, особито што то и 57-ма точка устава ясно прописуе?

Да бы се дакле миръ и любовь међу свештенствомъ и народомъ завела, да бы свештеници могли быти прави проповедници слова божія, учителя истините науке Христове, достойни пастири словеснога стада и примеръ и образацъ сваке людске добродетели, — дай да имъ уживанъ обезбедимо, да имъ определимо известну сталну плату и домо-ве имъ парохіјалне поградимо.

Съ овимъ предлогомъ изићи предъ скупштину, подкрепила ме е молба изъ напоменутой окружія, оснажила су ме браћа, која пре мене о томе гласъ свой подигоше и у име община свои учинише предлоге за определѣнъ сталне плате свештенству, за кое имъ предъ целимъ светомъ буди слава и хвала.

Браћо! Приклонимо срца своя къ срцу добро намъ долазећегъ господара и княза нашегъ Милоша, па подижући зграду нашега државногъ напредка, наше будуће среће и славе, не заборавимо и на оне, кои у Бога свевишнѣга просе благослова за овај посао нашъ, не заборавимо на свештенство, кое намъ е едино у толико столетномъ робству нашемъ сачувало свету православну веру и драгу народность србску. То смо дужни учинити, то одъ насъ захтева савестъ наша и нашъ народный образъ.

У Београду 21. Јануара 1859.

Петаръ Протићъ,

депутирацъ изъ окр. пожаревачкогъ.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Рг Ср II 904.1